

**Pesticide
Action
Network**
Netherlands

Anreperstraat 91
9404 LC Assen
pan.netherlands@gmail.com
<https://www.pan-netherlands.org>

Aan:

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Demissionair minister P. Adema
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
ministerInv@minInv.nl

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Demissionair Minister E. J. Kuipers
Postbus 203050
2500 EJ Den Haag
ministerkuipers@minvws.nl

Copie aan de Vaste commissies voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

cie.Inv@tweedekamer.nl en cie.vws@tweedekamer.nl

Assen, 22 september 2023

Onderwerp: Adviezen n.a.v. onderzoek diergeneesmiddelen ter bestrijding van vlooien, teken en luizen bij gezelschapsdieren in openbare parken.

Geachte demissionair Minister Adema,
Geachte demissionair Minister Kuipers,

Pesticide Action Network Netherlands (PAN-NL) is zeer verontrust over de aanwezigheid van gevaarlijke chemische insecticiden in het milieu, die ter bestrijding van vlooien, teken en luizen bij gezelschapsdieren worden toegepast. Deze groep van insecticiden wordt door de EMA en CBG in zeer hoge concentraties goedgekeurd als diergeneesmiddel voor huisdieren die niet bedoeld zijn voor voedselproductie. Vervolgens wordt door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in overeenstemming met de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een handelsvergunning verleend.

In 2021 ontdekte documentair fotograaf Marlonneke Willemsen¹ dat rupsen van de grote beer (nachtvlinder *Arctia caja*), die ze kweekte, zich in het popstadium niet goed ontwikkelden. De nachtvlinders kwamen ernstig misvormd uit de pop tevoorschijn of konden helemaal niet naar buiten komen. Ze zocht een mogelijke oorzaak in het paardenbloemblad dat ze de rupsen voerde. De bladeren waren afkomstig uit een openbaar park. Na analyse door een gecertificeerd laboratorium bleken de paardenbloemen hoge concentraties te bevatten van insecticiden tegen vlooien, luizen en teken, en van andere bestrijdingsmiddelen. Met deze kennis hebben PAN-NL en Buijs Agro-Services het initiatief

---

¹ <https://marlonnekewillemsen.com>

genomen om paardenbloemenmonsters uit 15 openbare parken in Nederland, waar honden worden uitgelaten, door een gecertificeerd laboratorium op bestrijdingsmiddelen te laten onderzoeken.

In dit onderzoek² zijn in paardenbloemen van alle 15 onderzochte parken resten van insecticiden tegen vlooien, teken en luizen gevonden. Daarnaast bleken alle onderzochte paardenbloemenmonsters landbouwbestrijdingsmiddelen te bevatten; tot op een afstand van 8 km van de dichtsbijzijnde akker. De aangetroffen gehalten waren dermate hoog dat de voortplanting van insecten die aan deze middelen worden blootgesteld ernstig bedreigd is. Het netwerk van milieuprofessionals heeft in de september uitgave er een artikel (VVM 2023)³ aan gewijd.

Illustratief voor onze conclusie is het onderzoek van Gols et al. (2020) naar de effecten van fipronil op de voortplanting van koolwitjes. Gols et al. lieten zien dat 1 microgram fipronil per kilogram droge stof ($\mu\text{g}/\text{kg}$ d.s.) in koolbladen de voorplanting van koolwitjes ernstig verstoort.⁴ In de helft van de door PAN-NL en Buijs Agro-Services onderzochte publieke parken werden fipronil concentraties van 1,2 tot 10,2 $\mu\text{g}/\text{kg}$ d.s. (som van fipronil en metabolieten) aangetroffen met een gemiddeld gehalte van 4,5 $\mu\text{g}/\text{kg}$ d.s.

De insecticiden die in de parken bodem en planten verontreinigen via huidschilfers, haren, urine en uitwerpselen van honden, kunnen vervolgens via insecten bij insecten- etende soorten terechtkomen.⁵ Ook kunnen ze via het grondwater, afspoeling en het riool het oppervlaktewater bereiken, en daar voedsel- kringlopen beïnvloeden.⁶ Bovendien belanden deze middelen via zwemmende honden in het oppervlaktewater.⁷

Bij de toelating van diergeneesmiddelen voor de behandeling van huisdieren die niet voor de voedselproductie dienen, worden zeer sterk werkende insecticiden ter bestrijding van vlooien, luizen en teken niet of minimaal getest op mogelijke risico's voor het milieu. Ook wordt bij de toelating onvoldoende rekening gehouden met de overdracht van deze stoffen van dier op mens en de mogelijke chronische negatieve effecten op de gezondheid. Deze chemische insecticiden worden voor de behandeling van hond of kat door de meeste dierenartsen aanbevolen en zijn bij winkels voor dierbenodigdheden en op het Internet vrij verkrijgbaar en verspreiden zich zo makkelijk/grootschalig in het milieu.

Het merendeel van deze chemische insecticiden zijn wegens hun zeer hoge toxiciteit voor mens (zoogdier) en hun zeer hoge ecotoxiciteit (bijvoorbeeld voor bijen) in de landbouw als gewasbeschermingsmiddel of als biocide verboden, of mogen alleen bij hoge uitzondering door professionals worden toegepast. Hieronder vallen o.a. imidacloprid, dinotefuran, etofenprox, fipronil, flumathrine, fluralaner en phoxim, die in honderden marktproducten en in zeer hoge concentraties als diergeneesmiddel vrij verkrijgbaar zijn. Kleine huisdieren zoals honden en katten, worden met deze middelen ongecontroleerd behandeld.

Indien het beleid van de overheid erop gericht is het verlies aan insecten te willen stoppen, insectenpopulaties te willen beschermen en daarmee de biodiversiteit, dan zou met onze informatie de alarmbellen bij de overheid moeten gaan rinkelen.

Op basis van onze onderzoeksresultaten, stellen wij u de volgende te nemen maatregelen voor:

---

² Mantingh M, J Buijs, 2023. Belasting van openbare parken met bestrijdingsmiddelen en diergeneesmiddelen- Heeft de insectenfauna nog kansen in openbare parken. <https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2023/05/onderzoeksrapport-1.pdf>

³ Mantingh M, J Buijs, A. Uijtewaai, 2023. VVM, tijdschrift Milieu, 2023. Bestrijdingsmiddelen en diergeneesmiddelen in parken bedrijgem insecten. <https://www.vvm.info/nu-in-tijdschrift-milieu>

⁴ Gols, R., WallisDeVries. M.F., van Loon J.J.A. 2020. Reprotoxic effects of the systemic insecticide fipronil on the butterfly *Pieris brassicae*. *Proceedings of the Royal Society B* 287: 20192665. <http://dx.doi.org/10.1098/rspb.2019.2665>

⁵ Guldmond et al, 2019. CLM. https://www.clm.nl/uploads/pdf/998-CLMrapport-Mezen_buxusmot-sum.pdf

⁶ Wetterskip Fryslân, 2023

⁷ Perkins R., Whitehead M., Civil W., Goulson D., 2020. Potential role of veterinary flea products in widespread pesticide contamination of English rivers. *Science of the Total Environment*. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.143560>

- De risicobeoordeling door het Bureau Diergeneesmiddelen (de veterinaire tak van het CBG) en het CVMP (EMA) moet ook de risico's van toegelaten anti-vlooien-, teken- en luizenmiddelen voor de biodiversiteit omvatten.
- Het Nederlands officieel bevoegd gezag voor diergeneesmiddelen, de Minister van landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de Europese Commissie dienen ervoor te gaan zorgen dat er een ecotoxicologische toetsing zal worden vereist voor nieuwe en bestaande diergeneesmiddelen voor gezelschapsdieren.
- De milieurisicobeoordeling van diergeneesmiddelen voor water, bodem en mest dient uitgebreid te worden naar een milieurisicobeoordeling van diergeneesmiddelen voor gezelschapsdieren.
- Ecotoxicologische toetsing van diergeneesmiddelen dient niet alleen te gebeuren m.b.v. modellen, maar ook door monitoring na toelating van geneesmiddelen.
- Het is van groot belang dat de Europese Commissie en het EMA de toelating van voor het milieu-toxische insecticiden zoals o.a. fipronil en imidacloprid als diergeneesmiddel voor hond en kat intrekken, en tevens voorkomen dat na een verbod vergelijkbare -giftige- middelen op de markt komen.
- Gezien de grote risico's voor het milieu moet de toepassing van synthetische insecticiden als diergeneesmiddel voor hond en kat drastisch beperkt worden en alleen bij uiterste noodzaak voorgeschreven worden en nimmer preventief.
- Het beleid dient het uitlaten van behandelde honden in parken en natuurgebieden te ontmoedigen dan wel te verbieden. Het is te verwachten dat daardoor de middelen ook minder gebruikt zullen gaan worden.
- Informeer dierenartsen en huisdiereigenaren over de risico's van synthetische middelen tegen vlooien, teken en luizen voor honden en katten.
- Het gebruik van veilige methoden om dier parasieten te bestrijden dient aangemoedigd te worden, ook als dat minder inkomen oplevert voor de handel in diergeneesmiddelen.
- Bestrijdingsmiddelen afkomstig uit de landbouw en die in meer dan 50% van de parken zijn aangetroffen, moeten verboden worden; het betreft prosulfocarb (100%), propamocarb hydrochloride (81%), prothioconazool (metaboliëet 56%), pendimethalin (69%), folpet (metaboliëet 88%) en flutolanil (69%).

PAN-NL vraagt u dringend op de bovengenoemde adviezen te reageren, en de bevindingen en conclusies van ons onderzoek op de agenda van de Europese Commissie te zetten en te bespreken.

Hoogachtend,
Namens PAN

M. Mantingh